Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ympäristövaliokunnalle

Muistio
13.4.2026

Viite **HE 24/2026 vp**

OTSIKKO **HE YDINENERGIALAIKSI JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI**

Ydinenergialain kokonaisuudistuksen ensisijaisena tavoitteena on pitää ydinenergian käyttö yhteiskunnan kokonaisedun mukaisena, huolehtia toiminnan turvallisuudesta sekä Suomessa syntyvästä ydinjätteestä asianmukaisesti ja vastuullisesti. Lisäksi tavoitteena on varmistaa, että ydinenergian käyttö ei edistä ydinaseiden leviämistä, ja varmistaa muutoinkin Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusvelvoitteiden noudattaminen ja EU-sääntelyn täytäntöönpano. Ydinenergian käyttöön liittyvien riskien hallinta ja ydinenergian käytön hyväksyttävyyden säilyttäminen ovat samoin keskeisiä tavoitteita.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on vahvistaa Suomen asemaa houkuttelevana ydinenergian tuotannon ja uusien laitosten rakentamispaikkana luomalla edellytykset ydinlaitoshankkeiden toteuttamisen nopeutumiselle ja ydinenergian tuotannon kustannustehokkuuden parantamiselle. Tavoitteena on mahdollistaa hankkeiden sujuvuus ja Suomen kilpailukyky investointikohteena. Tarkoituksena on edistää uusien ydinenergiaratkaisujen (esim. SMR-laitosten) käyttöönottoa ja ydinvoimalaitosten sijoittumista lähelle kulutuskohteita sekä mahdollistaa tyyppihyväksymisen kaltaisen menettelyn käyttö (ydinlaitoskonseptin arviointi) sekä SMR-laitosten että muiden ydinlaitosten osalta.

Alueidenkäyttölain (132/1999) mukainen kaavoitus on keskeinen ydinlaitoksen sijoittumisen hyväksyttävyyden kannalta. Esityksen mukaan ydinlaitoksella olisi oltava suojavyöhyke ja varautumisalue. Ydinlaitosten sijaintipaikka ja siihen liittyvän suojavyöhykkeen enimmäislaajuus käsitellään ja ratkaistaan kaavoituksen yhteydessä, jossa Säteilyturvakeskus toimii lausunnonantajana.

Ydinlaitoksen ydinenergialain mukaisen rakentamislupahakemuksen vireilletulo edellyttäisi mm. Säteilyturvakeskuksen lausuntoa ydinlaitoksen sijaintipaikan soveltuvuudesta. Tässä lausunnossa otetaan kantaa hakijan esittämien suunnitelmien ja arvion perusteella suojavyöhykettä, varautumisaluetta, ydinlaitoksen ja kuljetusten turvajärjestelyjä ja ydinlaitoksen valmiusjärjestelyjä koskevien vaatimusten täyttymiseen, ydinaineiden ja ydinjätteiden kuljetusten toteutettavuuteen sekä tarvittaviin täydentäviin toimenpiteisiin.

Ydinlaitoksen rakentamislupahakemuksen käsittelyssä arvioitaisiin hakijan ehdotusta suojavyöhykkeeksi ja varautumisalueeksi mm. ottaen huomioon kaavoitus. Ydinlaitoksen rakentamisluvan myöntäminen edellyttää asemakaavassa varattua aluetta ydinlaitoksen rakentamiseen. Suojavyöhykkeen sijaintia ja kokoa on mahdollista arvioida tarkemmin vasta rakentamislupahakemuksen käsittelyn yhteydessä, jolloin sijaintipaikalle suunnitellusta ydinlaitoksesta on käytössä yksityiskohtaisemmat tiedot ja vyöhykkeen tarkempaan määrittelyyn tarvittavat laitoskohtaiset onnettomuusanalyysit. Tästä seuraa, että suojavyöhyke on määritettävä kaavoituksessa tarpeeksi konservatiivisesti, jotta suunnitellulle laitokselle voitaisiin myöntää rakentamislupa.

Lähtökohtaisesti esityksen mukaan ei olisi estettä sijoittaa ydinlaitosta lähelle asutuskeskusta, jos suojavyöhykettä, varautumisaluetta sekä muut ehdotetun ydinenergialain mukaiset ydinlaitoksen turvallisuutta koskevat ja muut edellytykset täytetään.

Esityksen mukaan ydinlaitoshanke edellyttää periaatepäätöstä sen yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuudesta sekä ydinlaitoksen rakentaminen, käyttö ja käytöstäpoisto valtioneuvoston lupaa. Jos kyse on ydinteknisestä laitoksesta[1] tai maaperäloppusijoituslaitoksesta[2], Säteilyturvakeskus olisi lupaviranomainen. Ydinlaitoshankkeen periaatepäätöksen ja ydinlaitosluvan valmistelussa kuultaisiin asianosaisia ja varattaisiin muille mahdollisuus ilmaista mielipiteensä. Lisäksi sovellettaisiin hallintolakia (434/2003), jossa säädetään kuulemisesta ja vaikuttamismahdollisuuksien varaamisesta. Ydinlaitoslupaa koskevasta hakemuksesta olisi pyydettävä lausunto ydinlaitoshankkeen sijaintikunnalta ja sen lähiympäristön kunnilta. Periaatepäätöksen valmisteluun ja hyväksymiseen sovellettaisiin lisäksi, mitä viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa laissa (200/2005) säädetään ympäristöarvioinnista ja

[1] *Ydinteknisellä laitoksella* tarkoitetaan itsenäistä ydinlaitosta, jota käytetään:
a) erityisen halkeamiskelpoisen aineen tai lähtöaineen käsittelyyn, pakkaamiseen, varastointiin tai muuhun huoltoon ja jossa kerralla säilytetään mainittuja ydinaineita yhteensä enemmän kuin yksi Euratomin ydinmateriaalivalvonta-asetuksen 2 artiklan 16 alakohdassa tarkoitettu efektiivinen kilogramma;
b) ydinjätteen käsittelyyn, pakkaamiseen, varastointiin tai muuhun huoltoon, ei kuitenkaan loppusijoitukseen;

[2] *Maaperäloppusijoituslaitoksella* tarkoitetaan loppusijoituslaitosta, johon hyvin matala-aktiiviset jätteet sijoitetaan pysyväksi tarkoitetulla tavalla.

siihen liittyvästä osallistamisesta ja vaikuttamismahdollisuuksien varaamisesta. Ydinlaitoslupahakemukseen olisi liitettävä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) mukainen ympäristövaikutusten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä, jos mainitun lain mukaan sitä sovelletaan. Mainitussa laissa säädetään arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta kuulemisesta sekä muusta osallistamisesta.

Esityksen mukaan ydinlaitoksen rakentamislupahakemuksen vireilletulon edellytyksenä olisi suunnitellun ydinlaitoksen sijaintikunnan lausunto, jonka mukaan hakemuksen mukaisen ydinlaitoksen rakentamista puolletaan. Kunta huolehtii osallistumisoikeuksista ja vaikuttamismahdollisuuksien varaamisesta tarvittavassa laajuudessa.

Ydinlaitoksen rakentamisluvan myöntäminen edellyttäisi hyväksyttyä asemakaavaa. Kaavoituksesta ja siihen liittyvästä vuorovaikutuksesta säädetään alueidenkäyttölaissa sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa mainitun lain soveltamisesta kaavoitukseen. Lisäksi ydinlaitosta varten vaaditaan ympäristönsuojelulain (527/2014) mukainen ympäristölupa ja mahdollisesti muita lupia. Myös näihin liittyy osallistamista ja vaikutusmahdollisuuksien varaamista.

Esityksen mukaan valitusoikeutta ei olisi periaatepäätöksestä tai päätöksestä, jolla periaatepäätöstä koskeva hakemus hylätään. Kyseessä on laajaa ja kokonaisvaltaista poliittista harkintaa edellyttävästä yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuden arviointia koskeva päätös, jossa ratkaisuvalta ei ole sidottua. Valtioneuvoston ydinlaitoslupaa koskevaan päätökseen haetaan muutosta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) mukaisesti. Ydinteknistä laitosta ja maaperäloppusijoituslaitosta koskevaan Säteilyturvakeskuksen lupaan haetaan kuitenkin ensi vaiheessa oikaisua ja sen jälkeen muutosta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisesti.

Ydinlaitoslupaa koskevassa asiassa valitusoikeus olisi asianosaisella ja sillä, jonka etua tai oikeutta asia saattaa koskea. Ydinlaitoksen rakentamislupaa koskevassa asiassa valitusoikeus olisi myös rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät. Lisäksi ydinlaitoksen rakentamislupaa koskevassa asiassa valitusoikeus olisi laitoksen sijaintikunnalla.

Uudistuksella tavoitellaan ajantasaista lainsäädäntökokonaisuutta, jossa ehdotettu ydinenergialaki olisi sovitettu yhteen muun oikeusnormiston kanssa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena on myös, että kokonaisuudessa EU-säännöstö ja muut Suomea sito-

vat ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteet on asianmukaisesti otettu huomioon ja hyödynnetty niissä oleva mahdollinen liikkumavara. Kansainvälisten velvoitteiden osalta ydinenergialaissa on tarpeen panna kansallisesti täytäntöön mm. ydinturvallisuusdirektiivi, ydinjätedirektiivi ja säteilyturvallisuusdirektiivi sekä ottaa huomioon lukuisia muita kansainvälisiä säädöksiä ja sopimuksia, kuten Euratom-sopimus, ydinmateriaalivalvontasopimus ja sitä täydentävät sopimukset ja Euratom-sääntely, ydinturvallisuutta koskeva yleissopimus, käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskeva yleissopimus sekä ydinaineita ja ydinlaitoksia koskevista turvajärjestelyistä tehty yleissopimus.[3]

Ydinenergian käytön yleisistä periaatteista ja velvollisuuksista (mm. yhteiskunnan kokonaisetu, ydinlaitosten ja muun ydinenergian käytön turvallisuus) säädettäisiin ehdotetun ydinenergialain I osassa. Ydinmateriaalivalvonnan velvoitteista ja menettelyistä säädettäisiin lakiehdotuksen II osassa. Ydinlaitosten turvallisuuden edellyttämistä vaatimuksista ja menettelyistä säädettäisiin lakiehdotuksen III osassa. Ydinjätehuollon vaatimuksista ja sen kustannuksiin varautumisesta sekä niihin liittyvistä menettelyistä säädettäisiin lakiehdotuksen IV osassa. Ydinlaitosten lupajärjestelmästä sekä ydinlaitosten käyttöönotosta ja käytöstäpoistosta tai loppusijoituslaitosten osalta sulkemisesta säädettäisiin lakiehdotuksen V osassa. Ydinlaitoksia koskevien säännösten soveltamisesta ydinaineen talteenottolaitokseen säädettäisiin III–V osan viimeisessä luvussa. Valvonnasta, hallintopakosta ja seuraamuksista säädettäisiin lakiehdotuksen VI osassa.

---

[3]

- *ydinturvallisuusdirektiivi* = ydinlaitosten turvallisuutta koskevan yhteisön kehyksen perustamisesta annettu neuvoston direktiivi 2009/71/Euratom, jota on muutettuna neuvoston direktiivillä 2014/87/Euratom;
- *ydinjätedirektiivi* = yhteisön kehyksen perustamisesta käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen vastuullisesta huollosta ja turvallisuudesta annettu neuvosto direktiivi 2011/70/Euratom;
- *säteilyturvallisuusdirektiivi* = turvallisuutta koskevien perusnormien vahvistamisesta ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta suojelemiseksi ja direktiivien 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ja 2003/122/Euratom kumoamisesta annettu neuvoston direktiivi 2013/59/Euratom;
- *Euratom-sopimus* = Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimus (SopS 103/1994);
- *ydinmateriaalivalvontasopimus* = ydinsulkusopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanosta tehdyn Belgian kuningaskunnan, Tanskan kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Irlannin, Italian tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan, Euroopan atomienergiayhteisön ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön välinen sopimus (SopS 55/1995);
- lisäpöytäkirja Itävallan tasavallan, Belgian kuningaskunnan, Tanskan kuningaskunnan, Suomen tasavallan, Saksan liittotasavallan, Helleenien tasavallan, Irlannin, Italian tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan, Portugalin tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ruotsin kuningaskunnan, Euroopan atomienergiayhteisön ja IAEA:n sopimukseen ydinaseiden leviämisen estämistä koskevan sopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanemiseksi (SopS 53/2004);
- Euratomin ydinmateriaalivalvonnan täytäntöönpanosta annettu komission asetus 2025/974 (Euratom);
- ydinturvallisuutta koskeva yleissopimus (SopS 74/1996)
- käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskeva yleissopimus (SopS 36/2001);
- ydinaineita ja ydinlaitoksia koskevista turvajärjestelyistä tehty yleissopimus (SopS 72/1989).

Työ- ja elinkeinoministeriön ja Säteilyturvakeskuksen päätöksiin liittyvä täydentävä sääntely olisi lakiehdotuksen VII osassa. Teknisiä vaatimustenmukaisuuden, tarkastuksen ja laadunvarmistuksen palveluita tarjoavista laitoksista, tietoturvallisuudesta, salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta, valvontamaksuista ja muista maksuista, muutoksenhausta sekä kansallisesta ohjelmasta ja kansainvälisistä vertaisarvioinneista säädettäisiin lakiehdotuksen VIII osassa. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset olisivat lakiehdotuksen IX osassa.

Ehdotetun ydinenergialain säännökset olisivat kumottavaan lakiin verrattuna kokonaisuudessaan yksityiskohtaisempia ja kattavampia. Tarkoituksena olisi tarkentaa sääntelyä ydinmateriaalivalvonnasta, ydinlaitoksista ja ydinjätehuollosta annettavilla valtioneuvoston asetuksilla. Säteilyturvakeskus antaisi laissa olevien yksityiskohtaisten valtuussäännösten perusteella määräyksiä, joissa tarkennettaisiin laissa olevia vaatimuksia ja menettelyitä. Säteilyturvakeskuksen määräysten mukaisten yksityiskohtaisten vaatimusten määrä vähenisi olennaisesti, ja ne olisivat tavoitteellisempia. Kokonaisuutena ehdotetulla lailla ja Säteilyturvakeskuksen määräysten uudistamisella ydinlaitoksia koskeva sääntely muuttuisi joustavammaksi ja teknologianeutraalimmaksi.

Ehdotus ydinenergialaiksi ja muut ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027, mikä mahdollistaisi uudistetun lainsäädännön soveltamisen käynnistämisen vielä tällä hallituskaudella.

Anja Liukko
hallitusneuvos